

Sygn. akt III KK 378/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 maja 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Świecki (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Kazimierz Klugiewicz

SSN Rafał Małarski

Protokolant Małgorzata Czartoryska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Józefa Gemry

w sprawie skazanego **P. K.**

w przedmiocie wyroku łącznego

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 13 maja 2021 r.,

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego

od wyroku Sądu Okręgowego w L.

z dnia 4 maja 2016 r., sygn. akt IV K (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w L. do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w L. w postępowaniu w przedmiocie wydania wyroku łącznego ustalił, że P. K. został skazany następującymi prawomocnymi wyrokami:

1. Sądu Rejonowego w W. z dnia 3 lutego 2011 r., sygn. akt II K (...) za czyn popełniony w dniu 8 grudnia 2009 r. wyczerpujący dyspozycję art. 13 § 1 k.k. w zw.

z art. 280 § 1 k.k. w zb. z art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., na karę 2 lat pozbawienia wolności, której wykonanie warunkowo zawieszono tytułem próby na okres 4 lat oraz grzywnę w wymiarze 360 stawek dziennych po 10 zł każda, na poczet której zaliczono okres rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie od dnia 8 grudnia 2009 r. do 22 marca 2010 r.;

2. Sądu Okręgowego w L. z dnia 14 września 2012 r., sygn. akt IV K (...) zmienionym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 5 marca 2013 r., sygn. akt II AKa (...) za czyn popełniony:

I. w bliżej nieustalonym dniu w sierpniu 2009 r., w dniu 25 listopada 2009 r., w bliżej nieustalonym dniu w marcu, lipcu, grudniu 2010 r. i styczniu 2011 r. oraz w dniach 20 stycznia i 21 lutego 2011 r. wyczerpujące dyspozycję art. 286 § 1 k.k.

II. w bliżej nieustalonym dniu w sierpniu, na przełomie września i października, w październiku 2010 r. oraz w bliżej nieustalonym dniu w styczniu 2011 r. wyczerpujące dyspozycję art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k.

przy przyjęciu, że stanowią ciąg przestępstw z art. 91 § 1 k.k. na karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz grzywnę w wymiarze 80 stawek dziennych po 10 zł każda; na poczet orzeczonej kary pozbawienia wolności zaliczono okres rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie od 22 lutego 2011 r. do 13 lutego 2012 r., od 24 marca do 7 maja 2012 r. oraz od 31 lipca do 14 września 2012 r.; postanowieniem Sądu Okręgowego w L. z dnia 3 grudnia 2013 r. zarządzono wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności w zamian za nieuiszczoną grzywnę;

3. Sądu Okręgowego w L. z dnia 9 października 2014 r., sygn. akt IV K (...), zmienionym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 18 lutego 2015 r., sygn. akt II AKa (...) za czyny popełnione:

I. w dniu 1 lutego 2011 r. wyczerpujący dyspozycję art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. w zb. z art. 280 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. na karę 3 lat pozbawienia wolności oraz grzywnę w wymiarze 120 stawek dziennych po 10 zł każda;

II. w dniu 14 kwietnia 2010 r. wyczerpujący dyspozycję art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. oraz w dniach 25-27 stycznia 2011 r. wyczerpujący dyspozycję art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k., po przyjęciu, że stanowią ciąg przestępstw z art. 91

§ 1 k.k. na karę roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności oraz grzywnę w wymiarze 80 stawek dziennych po 10 zł każda;

III. w dniu 22 lutego 2011 r. wyczerpujący dyspozycję art. 216 § 1 k.k. w zb. z art. 217 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. na karę 4 miesięcy pozbawienia wolności;

przy czym jako karę łączną wymierzono 3 lata pozbawienia wolności oraz grzywnę w wymiarze 120 stawek dziennych po 10 zł każda; postanowieniem Sądu Okręgowego w L. z dnia 4 sierpnia 2015 r. zarządzono wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności w zamian za nieuiszczoną grzywnę;

4. Sądu Rejonowego w C. IX Zamiejscowy Wydział Karny w W. z dnia 9 czerwca 2015 r., sygn. akt IX K (...) za czyn popełniony w dniu 14 stycznia 2015 r. wyczerpujący dyspozycję art. 280 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. na karę 2 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz grzywnę w wymiarze 70 stawek dziennych po 10 zł każda; na mocy art. 63 § 1 k.k. na poczet orzeczonej kary pozbawienia wolności zaliczono okres rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie od 14 stycznia do 12 marca 2015 r.

Sąd Okręgowy w L., wyrokiem łącznym z dnia 4 maja 2016 r., sygn. akt IV K (...), orzekł w następujący sposób:

I. na podstawie art. 569 § 1 i § 2 k.p.k. oraz art. 91 § 2 k.k. (w brzmieniu sprzed nowelizacji ustawą z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw - Dz.U. z 2015 r., poz. 396), połączył jednostkowe grzywny orzeczone wyrokami Sądu Rejonowego w W. z dnia 3 lutego 2011 r., sygn. akt II K (...) (pkt 1) oraz Sądu Okręgowego w L. z dnia 9 października 2014 r., sygn. akt IV K (...), zmienionym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 18 lutego 2015 r., sygn. akt II AKa (...) (pkt 3) i wymierzył P. K. karę łączną grzywny w wymiarze 420 stawek dziennych, przy ustaleniu wysokości jednej stawki na kwotę 10 złotych;

II. na podstawie art. 577 k.p.k. na poczet orzeczonej kary łącznej grzywny zaliczył skazanemu okres rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie II K (...) Sądu Rejonowego w W. od 8 grudnia 2009 r. do 22 marca 2010 r. oraz wykonaną w tej sprawie grzywnę;

III. orzekł, że w pozostałej części łączone wyroki podlegają odrębnemu wykonaniu;

IV. na podstawie art. 572 k.p.k. umorzył postępowanie w pozostałym zakresie oraz

V. zwolnił skazanego od wydatków postępowania, którymi obciążył Skarb Państwa.

Wyrok ten uprawomocnił się z dniem 7 lipca 2016 r. bez zaskarżenia.

Z kasacją od wyroku łącznego wystąpił Minister Sprawiedliwości - Prokurator Generalny, zaskarżając go w całości na korzyść P. K. Zarzucił mu rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisu prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 572 k.p.k., poprzez umorzenie postępowania w przedmiocie objęcia węzłem kary łącznej kar 3 lat, roku i 2 miesięcy oraz 4 miesięcy pozbawienia wolności, orzeczonych wyrokiem Sądu Okręgowego w L. z dnia 9 października 2014 r., sygn. akt IV K (...), za czyn opisany w pkt I aktu oskarżenia, za ciąg przestępstw obejmujący czyny z pkt VI i XV i czyn z pkt XVII aktu oskarżenia oraz kary roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności, orzeczonej wyrokiem Sądu Okręgowego w L. z dnia 14 września 2012 r., sygn. akt IV K (...), za ciąg przestępstw obejmujący czyny z pkt II, IV-V, VII-XIV, XVI i XVIII aktu oskarżenia, co skutkowało rażącą obrazą prawa karnego materialnego, a mianowicie art. 85 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 czerwca 2015 r. wskutek błędnego przyjęcia, iż połączeniu podlegają tylko wyroki Sądu Rejonowego w W. z dnia 3 lutego 2011 r., sygn. akt II K (...) oraz Sądu Okręgowego w L. z dnia 9 października 2014 r., sygn. akt IV K (...) w zakresie orzeczonych kar grzywny, podczas gdy połączeniu podlegały także wymienione wyroki Sądu Okręgowego w L. w zakresie orzeczonych kar pozbawienia wolności.

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w L.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest zasadna, albowiem rzeczywiście doszło do rażącego naruszenia prawa wskazanego w jej zarzucie.

Przypomnieć na wstępie trzeba, że w myśl art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r., poz. 396) przepisów rozdziału IX ustawy Kodeks karny, w brzmieniu nadanym przywołaną ustawą, nie stosuje się do kar prawomocnie orzeczonych

przed dniem wejścia w życie tejże ustawy, chyba że zachodzi potrzeba orzeczenia kary łącznej w związku z prawomocnym skazaniem po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy. W rozpatrywanej sprawie ten ostatni wypadek nie wchodzi w rachubę, jako że Sąd Okręgowy w L. rozważał połączenie wyłącznie kar orzeczonych w sprawach prawomocnie zakończonych jeszcze przed dniem 1 lipca 2015 r. W tej sytuacji Sąd winien stosować przepisy dotyczące kary łącznej w brzmieniu obowiązującym przed wskazaną nowelizacją. Przepis art. 85 k.k. w brzmieniu sprzed 1 lipca 2015 r. obligował sąd do orzeczenia kary łącznej, jeżeli sprawca popełnił dwa lub więcej przestępstw, zanim zapadł pierwszy wyrok, chociażby nieprawomocny, co do któregośkolwiek z tych przestępstw i wymierzono za nie kary tego samego rodzaju lub inne podlegające łączeniu.

W rozpatrywanej sprawie Sąd Okręgowy w L. w zaskarżonym wyroku łącznym połączył jedynie dwa wyroki, tj. wyrok Sądu Rejonowego w W. z dnia 3 lutego 2011 r., sygn. akt II K (...) oraz wyrok Sądu Okręgowego w L. z dnia 9 października 2014 r., sygn. akt IV K (...) i wymierzył karę łączną grzywny. W pozostałym zakresie umorzył postępowanie. Sąd ten nie dostrzegł już, że w sprawie zachodziły przesłanki uzasadniające przyjęcie realnego zbiegu przestępstw, za które wymierzono kary pozbawienia wolności na mocy wyroków Sądu Okręgowego w L. sygn. akt IV K (...) oraz IV K (...)

Otóż, wyrokiem z dnia 14 września 2012 r., sygn. akt IV K (...), skazano P. K. za:

- czyn z pkt I aktu oskarżenia, popełniony w dniu 1 lutego 2011 r., z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. w zb. z art. 280 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. na karę 3 lat pozbawienia wolności i karę grzywny w wysokości 120 stawek dziennych po 10 zł każda;

- ciąg przestępstw obejmujący czyny z pkt od II do XVI oraz XVIII aktu oskarżenia, popełnione w okresie od sierpnia 2009 r. do 21 lutego 2011 r., z art. 286 § 1 k.k. i art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. i art. 286 § 1 k.k. w zw. art. 12 k.k., na karę 2 lat pozbawienia wolności oraz karę grzywny w wysokości 100 stawek dziennych po 10 zł każda;

- czyn z pkt XVII aktu oskarżenia, popełniony w dniu 22 lutego 2011 r., z art. 191 §1 k.k. w zb. z art. 216 § 1 k.k. w zb. z art. 217 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., na karę 5 miesięcy pozbawienia wolności

z wymierzeniem oskarżonemu kary łącznej 4 lat i 3 miesięcy pozbawienia wolności oraz kary grzywny w wysokości 160 stawek dziennych po 10 zł każda.

Sąd Apelacyjny w (...), po rozpoznaniu apelacji wniesionej na korzyść oskarżonego, wyrokiem z dnia 5 marca 2013 r., sygn. akt II AKa (...), zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że z przypisanego P. K. ciągu przestępstw, obejmującego czyny z pkt od II do XVI i XVIII aktu oskarżenia, wyeliminował czyny z pkt III, VI i XV, a karę za ten ciąg przestępstw złagodził do roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności, zaś karę grzywny do 80 stawek dziennych po 10 zł każda. Ponadto Sąd Apelacyjny uchylił wyrok w części dotyczącej czynów z pkt I, III, VI, XV i XVII aktu oskarżenia i w tym zakresie przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w L. W pozostałym zakresie wyrok został utrzymany w mocy.

Po ponownym rozpoznaniu, wyrokiem z dnia 9 października 2014 r., sygn. akt IV K (...), Sąd Okręgowy w L. skazał P. K. za:

- czyn z pkt I aktu oskarżenia, popełniony w dniu 1 lutego 2011 r., z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. w zb. z art. 280 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. na karę 3 lat pozbawienia wolności i karę grzywny w wysokości 120 stawek dziennych po 10 zł każda;

- ciąg przestępstw obejmujący czyny z pkt VI i XV aktu oskarżenia, popełnione w dniach 14 kwietnia 2010 r. i 25-27 stycznia 2011 r., z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. i art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. na karę roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę grzywny w wysokości 80 stawek dziennych po 10 zł każda;

- za czyn z pkt XVII aktu oskarżenia, popełniony w dniu 22 lutego 2011 r., przy przyjęciu, iż wyczerpuje on dyspozycję art. 216 § 1 k.k. w zb. z art. 217 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. na karę 4 miesięcy pozbawienia wolności

z wymierzeniem oskarżonemu kary łącznej 3 lat pozbawienia wolności oraz kary łącznej grzywny w wysokości 160 stawek dziennych po 10 zł każda.

Sąd Apelacyjny w (...), po rozpoznaniu apelacji wniesionej na korzyść oskarżonego, wyrokiem z dnia 18 lutego 2015 r., sygn. akt II AKa (...), zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że orzeczoną karę łączną grzywny złagodził do 120 stawek dziennych. W pozostałym zakresie wyrok został utrzymany w mocy.

Poza ustalonym przez Sąd Okręgowy w wyroku łącznym zbiegiem realnym pozostawał zbieg, dla którego pierwszym chronologicznie orzeczeniem jest wyrok Sądu Okręgowego w L. z dnia 14 września 2012 r., sygn. akt IV K (...). Ciąg przestępstw osądzonych tym wyrokiem pozostaje w zbiegu z przestępstwami z pkt I i ciągu przestępstw z pkt VI i XV oraz z pkt XVII, które zostały osądzone wyrokiem Sądu Okręgowego w L. z dnia 9 października 2014 r., sygn. akt IV K (...). Za wszystkie wskazane przestępstwa orzeczone zostały kary pozbawienia wolności, podlegające łączeniu. Skoro więc wszystkie powyżej wymienione czyny objęte wyrokiem z dnia 9 października 2014 r., sygn. akt IV K (...), zostały popełnione zanim zapadł wyrok z dnia 14 września 2012 r., sygn. akt IV K (...), a przy tym za wszystkie czyny wymierzone zostały jednostkowe kary pozbawienia wolności, podlegające łączeniu na podstawie art. 85 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 czerwca 2015 r., to tym samym Sąd Okręgowy w L. zobligowany był do objęcia wyrokiem łącznym kar orzeczonych wyrokami wydanymi w sprawach o sygn. akt IV K (...)/11 i IV K (...)/13 Sądu Okręgowego w L. i orzeczenia w efekcie tego kary łącznej pozbawienia wolności. Uwagi te wskazują, że rację ma skarżący, że Sąd Okręgowy dopuścił się rażącego naruszenia prawa, o jakim mowa w zarzucie kasacji, które wpłynęło wręcz na treść zaskarżonego wyroku łącznego.

Zwrócić trzeba jeszcze uwagę, że wyrok Sądu Okręgowego w L. z dnia 14 września 2012 r., sygn. akt IV K (...)/11, został zaskarżony wyłącznie na korzyść oskarżonego, zaś wywiedziona przez jego obrońcę apelacja, spowodowała, że Sąd Apelacyjny w (...), wyrokiem z dnia 5 marca 2013 r., sygn. akt II AKa (...), uchylił rozstrzygnięcie o karze łącznej pozbawienia wolności i grzywny, z przypisanego oskarżonemu ciągu przestępstw, obejmującego czyny z pkt II - XVI i XVIII, wyeliminował czyny z pkt III, VI i XV, uchylił wyrok co do nich, jak też co do czynów z pkt I i XVII, i w tej części przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w L. do ponownego rozpoznania. Jednocześnie orzeczoną karę pozbawienia wolności złagodził do roku i 6 miesięcy, zaś grzywnę do 80 stawek dziennych. Ponownie

rozpoznając sprawę Sąd Okręgowy w L., wyrokiem z dnia 9 października 2014 r., sygn. akt IV K (...), uniewinnił oskarżonego od popełnienia czynu z pkt III i uznał go winnym popełnienia pozostałych czynów. Sąd Apelacyjny w (...), rozpoznając apelację obrońcy wywiedzioną od tego wyroku na korzyść oskarżonego, wyrokiem z dnia 18 lutego 2015 r., sygn. akt II AKa (...), zmienił rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego w L. w ten sposób, że złagodził orzeczoną karę grzywny do 120 stawek dziennych, zaś w pozostałej części utrzymał wyrok w mocy. W konsekwencji, suma dolegliwości zastosowanych wobec P. K. przy pierwszym i kolejnym rozpoznaniu jego sprawy (odpowiednio roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności, 80 stawek dziennych grzywny oraz 3 lat pozbawienia wolności i - po modyfikacji - 120 stawek dziennych grzywny, co daje łącznie 4 lata i 6 miesięcy pozbawienia wolności i 200 stawek dziennych grzywny) przekracza wymiar kary pierwotnie wobec niego orzeczonej (4 lata i 3 miesiące pozbawienia wolności i 160 stawek dziennych grzywny).

Skoro jednak wyrok łączny w sprawie o sygn. akt IV K (...) nie został wydany w wyniku przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, to w postępowaniu o wydanie wyroku łącznego nie ma wprost zastosowania art. 443 k.p.k. Jednak w rozważanym tu układzie procesowym z uwagi na pierwotne rozpoznanie kilku czynów (spraw) we wspólnym postępowaniu – łączność podmiotowa (sygn. akt IV K (...)) – której częściowe rozłączenie nastąpiło na skutek kasatoryjnego orzeczenia sądu odwoławczego po rozpoznaniu apelacji wniesionej na korzyść oskarżonego (sygn. akt IV K (...)), to powrót do kary łącznej orzeczonej pierwotnie w związku z realnym zbiegiem przestępstw nastąpi dopiero w ponownym postępowaniu o wydanie wyroku łącznego. Zatem w tym postępowaniu należy uwzględnić szczególny układ procesowy, co powinno uzasadniać ukształtowanie kary łącznej w taki sposób, aby kara ta nie była wyższa od kary łącznej orzeczonej wobec skazanego w pierwszym wyroku skazującym za te same przestępstwa (sygn. akt IV K (...)), chociaż od jednego czynu P. K. został uniewinniony.

Zaskarżony wyrok łączny wydany przez Sąd Okręgowy w L. jest więc wadliwy z powodu rażącego naruszenia normy art. 85 k.k. oraz art. 572 k.p.k.

Mając zatem na uwadze, że Sąd Okręgowy w L. dopuścił się rażącego naruszenia prawa określonego w przepisach wskazanych w zarzucie kasacji, Sąd

Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w L. do ponownego rozpoznania. W postępowaniu ponownym Sąd ten będzie miał na względzie powyższe wywody.

Z tych wszystkich względów, orzeczono, jak w wyroku.